

בית הספר לאמנות המדרשה, מכללה אקדמית בית ברל

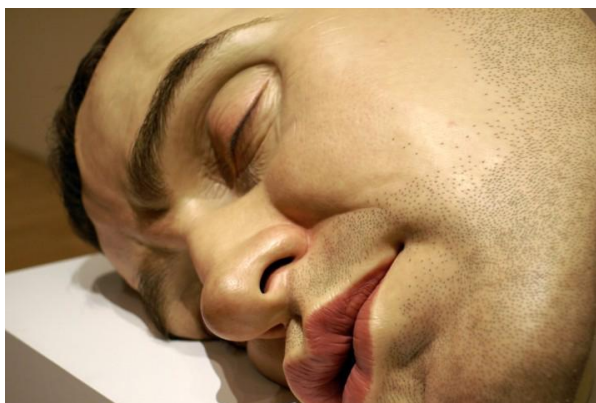
מערך יחידות הוראה

2012

מערך שיעורים: פני החברה בצילום

תכנון: אלונה טוקר

הנחייה: ד"ר ברונפלד-שטיין חוה

תלמידים: תלמידים מכיתות ז'-ט' בחטיבת הביניים "ראשונים", גני תקווה.
תאור: סדרה בת חמישה מפגשים המאפשרת הצצה אל מושג המסכה, האדם והסביבה בדרך חווייתית ויצירתית תוך שימוש במצלמה.

שיעור ראשון: צילום בעבר ובהווה

מטרות

היכרות עם התלמידים באמצעות תוצרי צילום עכשוויים.
חשיפת התלמידים להתפתחות המצלמה והצילום.
דרכי הוראה – שיחה, פעילות סדנתית, דיון ומצגת.
חומרים וציוד נדרש – מחשב, ברקו, דפי A3, טושים, צבעים, מספרים, דבק, עיתונים יומיים וז'ורנלים.

מבנה השיעור

- שיחת פתיחה
- פעילות סדנתית
- דיון
- מצגת
- סיכום

פתיחה: (10 דקות)

הקראת שמות.

הצגת מבנה הסדרה, תכניה המרכזיים וההתנהלות במפגשים.

פעילות סדנתית (20 דקות)

לשם הצגה עצמית בפני הכיתה כל תלמיד יקבל דף לבן בגודל A3. לרשותו יעמדו טושים, צבעים, דבק, מספרים, עיתונים יומיים וז'ורנלים.

ההנחיה היא שיש ליצור באמצעות התמונות מהעיתונים ואמצעי היצירה הנוספים עבודה, שבעזרתה יציגו את עצמם בכיתה. בנוסף יש ליצור בדף פתח, כמעין חלון, באיזה גודל או צורה שיבחרו.

דיון (30 דקות)

התלמידים יציגו את עצמם באמצעות היצירה שיצרו, תוך הסבר מדוע בחרו בדימויים המסוימים (מה הם מסמלים ואיך הם מתקשרים אליו), מדוע בחרו בפתח המסוים? מה יכול להציג דרך הפתח? (איבר מגופם כמו אצבע, עין, חפיץ).

בתום ההצגה נשוחח על עולם הדימויים החזותיים שבו אנו חיים ונחשוב היכן יש דימויים? (שלטי חוצות, עיתונים, אריזות מזון, תמונות לנוי וכו'). נברר באיזה אופן נוצרו הדימויים, ציור, צילום? ונשוחח על האופן בו אנו מסתכלים על המידע החזותי הזה ועד כמה אנו מתבוננים בו ומתעמקים בו או רק עוברים לידו. נבין את השימוש הרב הנעשה בצילום ועד כמה אנו פתוחים או סגורים למידע שהוא מעביר.

מצגת (25 דקות)

בהמשך לפעילות ולדיון ננסה להציג להיסטוריה של עולם הצילום ולהבין איך הוא התפתח ואילו שימושים עשה בו האדם בשלבים הראשונים.

נזכיר את הפתח שכל אחד יצר בעבודתו ונדבר על הנקב הקטנטן בחדר אטום שאפשר את השתקפות החוץ בתוך החדר (קאמרה אובסקורה – לשכה אפלה).

יוצג השימוש שעשו ציירים בלשכה האפלה.

השכלולים שהתווספו לטכניקה כמו עדשה, ומראה ונסביר את תפקידם.

נבדוק מה הם הבעיות של הקאמרה אובסקורה ונבחן כיצד ניתן לפתור אותם.

אספר על ניספור נייפס והתגלית שלו שמקבעת את הדימוי בלוח המתכת (הליוגרפיה - רישום שמש).

אציג את דאגר והמצאתו (הדאגרוטיפ) שהפכה את הצילום למסחרי.

אראה את השכלולים הנוספים שיצר הנרי טלבוט (הנגטיב והנייר).

נדבר על הפיכת הצילום להמונים. מה נדרש לשם כך וכיצד זה עבד באמצעות חברת "קודאק".

נדבר על צילום שחור לבן וכיצד בכל זאת היו צילומים צבעוניים.

נשוחח על מה בעיקר צילמו בראשית הצילום ומה היה ערכו של הצילום.

רשימת תמונות

1. איור הממחיש את הקאמרה אובסקורה.
2. איור הממחיש את הקאמרה אובסקורה עם המראה והעדשה.
3. [ניספור נייפס: "נוף מחלון בלה-גרא"](#), התצלום הראשון בהיסטוריה (ששרד), סביבות 1827.
4. ציור המציג את לואי ז'אק מנדה דאגר.
5. שרטוט המציג את מצלמת דאגרוטיפ מהמאה ה-19.

6. "חפצים דוממים באיטליה", הדאגרוטיפ הראשון ששרד. צולם על ידי דאגר ב-1837.
7. דאגרוטיפ של סמואל מורס ממציא הטלגרף, ומראשוני הצלמים בארצות הברית. צולם בסביבות שנת 1845.
8. דאגרוטיפ צבוע של מבוגר וארבעה ילדים בתלבושות מסורתיות ביום חגו של יוחנן המטביל. קוויבק 1855.
9. הנרי פוקס טלבוט, צולם ב-1884 על ידי Antoine Claudet.
10. שדרות פריז", הדפס כסף מנגטיב קלוטייפ, צולם בין 19 במאי ל-12 ביוני 1843. X21.316.1 ס"מ. התצלום הופיע בכרך השני של ספרו של טלבוט, "עפרון הטבע".

סיכום (5 דקות)

במפגש זה נערך תהליך יצירתי של הכרות בין התלמידים, באמצעות תוצרי הצילום המקיפים אותנו מידי יום וכן נעשתה הצצה להתפתחות הכלי המאפשר את יצירת הדימויים.

שיעור שני: צילום הפנים והחוי

מטרות

- התחברות לעולם הדימויים הפנימיים.
- צילום הסביבה דרך עין ביקורתית, חוקרת ובוהנת.
- היכרות עם מושג המסכה והאופן בו הוצגה בעולם האמנות בכלל והצילום בפרט.
- דרכי הוראה – שיחה, פעילות סדנתית, דיון ומצגת.
- חומרים וציוד נדרש – מסכות לבנות, מצלמות, מחשב וברקו.

מבנה השיעור

- שיחת פתיחה
- פעילות סדנתית
- דיון

- מצגת
- סיכום

פתיחה: (10 דקות)

הקראת שמות.

הצגת ההמשכיות של המפגש למפגש הקודם. נמשיך להציץ דרך פתח, כמו שעשינו במפגש הקודם, רק שכעת זה יהיה דרך עיני המסכה ועין המצלמה. כפי שבחנו את ההיסטוריה של הצילום ננסה לבחון את הרגשות שלנו למקומות שונים שבהם התרחשה איזו שהיא היסטוריה עבורנו או למקומות שעדיין מהותיים עבורנו.

פעילות סדנתית (20 דקות)

כל תלמיד יקבל מסכה, יתבקש לחבוש אותה ולשהות מספר דקות ולחשוב כיצד הוא מרגיש? התלמיד ינסה להתחבר למחשבות שלו ולתחושות שלו. לאחר מכן ייקח את המצלמה וייגש לצלם מספר מקומות בבית הספר או חפצים שעליהם הוא מתחבר או מרגיש נוח בסביבתם או המיצגים משהו מהותי עבורו.

דיון (30 דקות)

בתחילת הדיון אבקש מהתלמידים לשתף את הכיתה בחוויה: מה הרגישו בזמן שחבשו את המסכה? (מעורער, טבעי, חנוק, מכוסה, מסתורי...) על מה חשבו? (האם חשבו על דברים יום יומיים? האם חשבו על משהו מיוחד שלא חשבו עליו בזמן האחרון? האם נזכרו במשהו?) איפה בחרו לצלם ולמה? איך היתה החוויה בכללותה? בהמשך נשוחח על המסכה: מה זה לדעתם מסכה? ממה היא עשויה? מתי משתמשים בה? האם היא תמיד פיזית? האם הפנים שלנו הם מסכה לנפש שלנו? האם המסכה חושפת או מסתירה? נשוחח על המלה מסך שמסתרת בתוך המילה מסכה ונברר מה יכול להיות מסך לפנים, לגוף. אילו חומרים יכולים לשמש כמסך, מה המסך ובחירתו יכול לסמל? האם המצלמה משמשת גם כמסך, כחוצצת בין המצלם למצולם?

לסיום נחבר את המצלמה לנושא: כיצד המצלמה מסייעת לנו לראות את המסכות השונות? מתי אנחנו אוהבים להצטלם? מתי לא? ולמה? והאם הם מכירים יצירות שקשורות למסכות? האם המצלמה משמשת גם כמסך, כחוצצת בין המצלם למצולם?

מצגת (25 דקות)

התלמידים יצפו במצגת המציגה דוגמאות מהיסטוריה של האומנות בכלל והצילום בפרט הקשורות לנושא המסכה על משמעויותיה השונות.

רשימת תמונות

מסיכת מוות עשויה זהב של אגמנון, 1700 לפנה"ס
 מסיכת קבורה מוזהבת של תות-אנכ-אמון, 1324 לפני הספירה
 סילניון, מסיכת טרגדיה, מאה ה-4 לספירה
 מסיכה קומית לייצוג עבד, המאה ה-2 לפנה"ס

קומדיה דל – ארטה, מסיכת "קפיטנט", 1982
 קומדיה דל – ארטה מסיכת "ארלקינו", 1968
 James Ensor, Self portrait with masks, 1899
 אמיל נולדה, מסיכות וטבע דומם 1911
 L.H.O.O.Q, מרסל דושאן, 1919
 פאבלו פיקאסו, מוסיקאים במסכות, 1921
 Edward Steichen, Gloria Swanson, 1924
 רנה מגריט, המאהבים, 1928
 John Gutmann, *Memory*, 1939
 Andreas feininger, the photojournalist, 1951
 Andreas feininger, a lady diver with face mask, 1955
 Andy Warhol ,self-portrait, 1980
 Andy Warhol ,Self-Portrait(in Drag), 1981
 1981 Andy Warhol ,Self-Portrait(in Drag),
 Andy Warhol, Self-Portrait(in Drag), 1981-82
 Andy Warhol ,Self-Portrait(in Fright Wig), 1986
 Ron Mueck ,*Big Baby*, 1996
 Ron Mueck, "Mask II", 2001-2002
 Richard Burbridge, *untitled*, 2009
 KIMIKO, *The Shinto Bride, Self-portrait*, 2002
 KIMIKO ,*The Bride with the Mask of Herself. Self-portrait*, 2002
 KIMIKO ,*The Snow Bride, Self-portrait*, 2002
 Annie Leibovitz, Cate Blanchett, February 2009
 Giuseppe Mastromatteo, *Indepensense*, 2009
 2009 [Erwin Olaf ,self portraits ,entitled](#),
 Lily Bloodstained, Royal Fairy Tales and Frail Dolls, 2010
 Mario Testino, *Skin Power*, 2011
 (סיכום 5 דקות)

במפגש זה נערכה הצצה עמוקה יותר של כל תלמיד לעולמו הפנימי והחיצוני (הסביבה שלו) תוך שימוש במסכה ובמצלמה. חקרנו את משמעות המסכה על היבטיה השונים ונחשפנו לשימוש במסכה בתולדות האומנות.

שיעור שלישי: צילום ותרגומו לציור המסכה.

מטרות

התלמיד יתרגם את התחושות והסמלים של תמונה מצולמת לציור על גבי מסכה.
התלמיד יצור שילוב בין מקום לחפץ בעזרת ציור על החפץ ושילובו בסביבה.
דרכי הוראה – שיחה, פעילות סדנתית, דיון ומצגת.
חומרים וציוד נדרש – מחשב, ברקו, מצלמות, מסכה וטושים.

מבנה השיעור

- שיחת פתיחה
- מצגת
- פעילות סדנתית
- דיון
- סיכום

פתיחה: (10 דקות)

הקראת שמות.

הצגת תכני המפגש והחיבור למפגשים הקודמים, התחלנו את המסע בהתבוננות בנבכי המצלמה, הצצנו לעולמנו בעזרת תמונות מעיתונים, הצצנו לסביבה ולתוכנו בעזרת המסכה והמצלמה וכעת נציץ לעולמה של צלמת שהתחפשה, בחרה בסביבה מתאימה לתחפושת והצטלמה.

מצגת (20 דקות)

במצגת תוצג עבודה של סינדי שרמן שיצרה שילוב בינה לבין: תחפושת, סביבה ומסר. הילדים ידרשו להסביר את החיבור והמסר שמנסה הצלמת להעביר.

רשימת תמונות

1. 2 תמונות Cindy Sherman, untitled 1979
2. 4 תמונות Cindy Sherman, untitled 1977
3. 11 תמונות Cindy Sherman, untitled 1978
4. 8 תמונות Cindy Sherman, untitled 1979
5. Cindy Sherman, untitled 1980
6. 2 תמונות Cindy Sherman, untitled 1981
7. 3 תמונות Cindy Sherman, untitled 1983
8. Cindy Sherman, untitled 1984

פעילות סדנתית (40 דקות)

כל תלמיד יבחן מחדש את הצילומים שביצע בסביבות השונות ויבחר תמונה אחת משמעותית. התמונה המהותית ביותר, בה הצבעים, הקומפוזיציה והאובייקט מתחברים לאיזו שהיא תחושה, מחשבה. ברוח התמונה שבחר יעבוד

על המסכה ויצייר עליה בהתייחס לצורות, לצבעים, להרגשה ולמסר שחש בעת התבוננות בתמונה. המטרה הינה לתרגם את ההרגשה דרך המסכה והיצירה באמצעותה. לאחר שסיים יצלם את המסכה במקום בו קיבל את ההשראה וכן במקומות נוספים.

דיון (15 דקות)

במהלך הדיון יציגו התלמידים את המסכה עם הציור, יסבירו מדוע בחרו במקום, כיצד זה השפיעה על הציור וכיצד מתרשמים מהתמונה של המקום בשילוב המסכה.

סיכום (5 דקות)

במפגש זה עסקנו בקבלת השראה מצילום לשם יצירת מסכה אישית שמבטאת את הרגשתנו לדימוי המשתקף מהצילום. מילות פרידה ובקשה להביא לשבוע הבא: בגדים ברוח המסכה, בנוסף מגבת סבון פנים ומגבונים.

שיעור רביעי: הצילום, המסכה והפנים

מטרות

התלמידים יתנסו בשימוש בפניהם כמשטח עבודה ליצירה.
התלמידים יתרגמו את התהליך הרגשי והיצירתי שעברו לציורי פנים המעבירים מסר.
התלמידים יתעדו את פניהם תוך מחשבה באילו טכניקות צילום עליהם להשתמש בכדי להעצים את התחושה שמנסים להעביר.

דרכי הוראה – שיחה, פעילות יצירתית, דיון ומצגת.

חומרים וציוד נדרש – מצלמות, בגדים מיוחדים, צבעי פנים, סבון פנים, מגבת ומגבונים.

מבנה השיעור

- שיחת פתיחה
- פעילות סדנתית
- דיון
- סיכום

פתיחה: (15 דקות)

הקראת שמות ובדיקה מי הביא את הציוד הנדרש.
חיבור המפגש האחרון של בחירת צילום ותרגום הדימוי והתחושה שהוא נותן לציור על מסכה. במפגש זה נמשיך במסע ונעבור לציור על הפנים בהשראת הצילום והמסכה.

פעילות סדנתית (40 דקות)

התלמידים יתבוננו שוב בתמונה שהיוותה השראה לציור על המסכה, יתבוננו במסכה ובציור שעל גביה וימשיכו את המסע בציור על הפנים. הם יתלבשו בבגדים שהביאו ובתום האיפור, יצאו להצטלם במקום שבו התחילו את המסע. במהלך הפעילות יחוו התלמידים את החיבור של השלבים השונים:

- התבוננות בתמונות
- התבוננות פנימה למחשבה ולרגש
- תרגום לציור על גבי מסכה כאלמנט חיצוני
- חיבור חזרה לעצמם - לפנים שלהם

דיון (30 דקות)

נתבונן בפני התלמידים ובלבושם לצד המסכות שלהם ונלמד על המסע שעשו, על הבחירות שבחרו, בנושא, בצבעים, בעיצוב, במסרים. נלמד מה הם מרגישים עם הציור על הפנים, מה הוא מסמל וכיצד מתחבר לנקודת היציאה: - המסכה הלבנה - והמקום שבו צילמו.

סיכום (5 דקות)

במפגש זה יצרנו מסכה על הפנים בעזרת ציורי פנים ברוח מקום שחשוב לנו, מחשבה שהמקום מעורר ההשראה לציור המסכה וכעת לציור על הפנים תוך שימוש בבגדים כסוג נוסף של מסך. כל תלמיד ידרש להעביר מייל עם 3 תמונות שבחר מהפרויקט לשם הדפסה והצגה בתערוכה.

שיעור חמישי: צילום מדמיון ורגש למציאות

מטרות

- התלמידים יקימו תערוכה.
- התלמידים יעצבו את הרקע שעליו יתלו יצירותיהם תוך התייחסות לעבודותיהם.
- התלמידים יבחרו שם לתערוכה שישקף את המסר והתכנים שאותם הם מציגים.
- התלמידים יביעו בכתב את התהליך שעברו ויצרפו את הטקסט לתערוכה.
- דרכי הוראה – שיחה, פעילות יצירתית, מצגת, דיון.
- חומרים וציוד נדרש – טוש ללוח ומחק, אל בד, דבק, מספרים, טושים, צבעים, דבק דו צדדי, בריסטולים צבעוניים, בריסטולים לבנים, יורה סיכות.

מבנה השיעור

- שיחת פתיחה

- פעילות סדנתית
- מצגת
- דיון
- סיכום

פתיחה: (10 דקות)

הקראת שמות.

שיחה קצרה על הרגשתם בעקבות השיעור הקודם והחוויה שעברו.
הצגת מבנה השיעור.

פעילות סדנתית (50 דקות)

כל תלמיד יקבל חצי בריסטול יחבר אליו את התמונות המודפסות והמסכה, ויקשט את הדף לפי שיקול דעתו.
התלמיד יבחר האם לתת שם לעבודה ולכתוב פסקה. השם ייבחר לאחר שהתלמידים יעלו שמות שונים שיירשמו על הלוח ולאחר מכן תבצע הצבעה.
התלמידים יציינו את שמם ואת הכיתה בהם לומדים.

מצגת (10 דקות)

תמונות של התלמידים במהלך עבודתם בארבעת השיעורים.

דיון (15 דקות)

נשוחח על הבחירות שעשו התלמידים כיחידים וכקבוצה, אם לגבי השם של התערוכה והטקסט המלווה, ואם לגבי העיצוב האישי של שטח ההצגה האישי. נשוחח על התהליך שעברו והחוויות שלוקחים איתם כתוצאה מהמסע האומנותי והרגשי שעברו.

סיכום (5 דקות)

הצגת התהליך כולו במספר משפטים והתוצאה שאליה הגענו, מילות חיזוק וגאווה על התוצר והעבודה הפורייה ופרידה.

